

שאלה: יש בישראל היום קבוצות גדולות המתנגדים בכל כוחם ולוחמים נגד מה שהדתיים מייצגים. לא נותנים לרבניהם דריסת רגל, לא בבתי ספר הכלליים ולא בצבא וכו'. זה מוזר מאד. מה שאדם מסוים הוא חילוני ואינו מקיים את המצוות, זה מובן לי שהרי בכל זאת יש לכלל בן-אדם יצר הרע ואינו רוצה להיות משועבד וכפוי. אבל מה יכולה להיות הסיבה למלחמה העזה הזאת, למנוע גם מכלל שאר הציבור מלקיים את התורה?

תשובה: קיום מצוות התורה כשלעצמן אינו מספיק. המצוות הן הן אמצעיים להביא הרגשה של קירבת הקב"ה, של התנהגויות יפות, של מעשים המביאים לקידוש שם שמים. אמרו חז"ל (מסכת יומא דף פו ע"א):

כדתניא 'ואהבת את ה' אלהיך' (דברים ו, ה) שיהא שם שמים מתאהב על ידך. שיהא קורא [=מקרא] ושונה [=משנה] ומשמע תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו? "אשרי אביו שלימדו תורה. אשרי רבו שלימדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה. פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו! כמה מתוקנים מעשיו!" עליו הכתוב אומר "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

אבל מי שקורא [=מקרא] ושונה [=משנה] ומשמע תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה [=הוא משקר לאחרים בעיני כסף] ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? "אוי לו לפלוני שלמד תורה! אוי לו לאביו שלימדו תורה. אוי לו לרבו שלימדו תורה. פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו" ועליו הכתוב אומר באמור להם "עם ה' אלהי? ומארצו יצאו".

כלומר על כל אדם דתי לייצג את תורת ישראל בעדינות, בהתחשבות בזולת, באהבת הבריות; ברמה יפה ומושכת לב.

אבל כאשר חלק קטן מאתנו, אחוזים מועטים מבין היהודים הדתיים, מתנהגים לאחרים בבוז, בצעקנות, בביטוי גנאי, ובהפגנות העוצרות את התנועה בכבישים וכדומה מעשים המרגיזים, הם מחללים בזה שמה של התורה וגורמים לשנאתה.

יש מושג של "נבל ברשות התורה". מה פירוש? אדם שכאילו מקיים כל הנאמר בתורה מלה במלה, אבל פועל בניגוד לרוח התורה, מקלקל את השפעת התורה, כי אינו שם לב למטרת התורה אלא משתמש בתורה "קרדום לחפור בה" לקבל רווחים לעצמו, או לספק את יצריו של כעס ונקמה ואנוכיות.

על המקרא "קדושים תהיו" כך לשון הרמב"ן (ויקרא יט, ב): "והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין. אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת

אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה".

ובהמשך דבריו כתב רמב"ן גם לענין עסקי המסחר ועניני הציבור: "וזה דרך התורה לפרוט ולכלול [=בלשון סתמית] בכיוצא בזה. כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, 'לא תגנוב' ו'לא תגזול' ו'לא תונו איש את אחיו' ושאר האזהרות, אמר בכלל 'ועשית הישר והטוב' (דברים ו, יח), שיכניס בעשה הישר וההשויה וכל "לפנים משורת הדין" לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו.

וכן ביאר שם (דברים פרק ו פסוק יח) הרמב"ן יותר: "ועשית הישר והטוב בעיני ה' אלהיך". על דרך הפשט יאמר תשמרו מצוות השם ועדותיו וחקותיו ותכוין בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד... ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו 'זו פשרה, ולפנים משורת הדין'. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמור חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא ציוך, תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר: וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה [=פרטים של] כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם. אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון 'לא תלך רכיל' (ויקרא יט, טז), 'לא תקום ולא תטור' (שם פסוק יח), 'ולא תעמוד על דם רעך' (שם פסוק טז), 'לא תקלל חרש' (שם פסוק יד), 'מפני שיִבֶּה תקום' (שם פסוק לב), וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין... ואפילו מה שאמרו (יומא פו) פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שִׁיקְרָא בכל ענין 'תם וישר' עכ"ל.

כלומר אדם הרוצה לעשות מה שהקב"ה ביקש ממנו, עליו לא רק לקיים מה שנפסק ברמב"ם ושולחן ערוך, אלא יתבונן בדעתו מה יועיל לקדש שם שמים, מה יועיל להראות לכל העולם שדרך התורה היא דרך החיים. "דרכיה דרכי נועם, וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז).

הרב חפץ חיים זצ"ל שאל פעם בן אדם אם הוא מוכן לקדש שם שמים. הלה ענה מיד "אני מוכן למות למען כבוד הקדוש ברוך הוא!" השיב לו הרב: "למות למענו זו לא קשה ביותר. כי זה מעשה חד פעמי. האם אתה מוכן לקדש שם שמים בחיך, בהתנהגות טובה בכל רגע ורגע. לבטל דעתך כדי לעשות שם טוב עבור תורתנו? זה הוא ההישג הגדול".